

Gepubliceerd op *Sovon.nl* (<https://www.sovon.nl>)

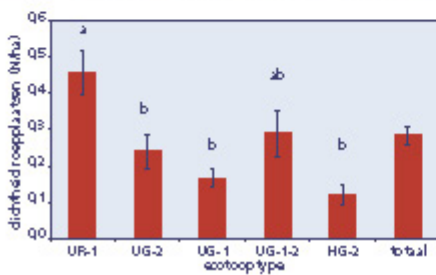
[Home](#) > Waar roepen Kwartelkoningen in het rivierengebied?

Publicatie

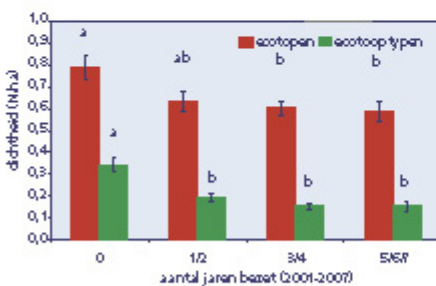

Waar roepen Kwartelkoningen in het rivierengebied?

Het voorkomen van Kwartelkoningen is omgeven door geheimzinnigheid. Om erachter te komen welke landschapskenmerken de verspreiding bepalen van roepende Kwartelkoningen, hebben de Radboud Universiteit Nijmegen en SOVON onderzoek gedaan naar de habitatselectie in de uiterwaarden. Daaruit blijkt dat de vogels specifieke eisen stellen aan hun leefomgeving en niet van natte voeten houden.

Figuur 1. Gemiddelde jaarlijkse dichtheid (N/ha, \pm standaardfout) van rooiplekken voor elk van de geschikte ecotooptypen en het totaal van de vijf typen. 'Uiterwaardruigte' (UR-1; N=84), 'uiterwaardproductiegradend' (UG-2; N=83), 'natuurlijk uiterwaardgradend' (UG-1; N=62), 'uiterwaardgradend (natuurlijk) productiegradend' (UG-1-2; N=26) en 'overstromingsgrasproductiegradend' (HG-2; N=34). Verschillende letters geven een significant verschil aan. Een streep met 'a' verstrekt dus significant verschil van een streep met een 'b'.

Figuur 2. Gemiddelde (\pm standaardfout) dichtheid van ecotoop en ecotooptypen (N/ha) in relatie tot de bezettingsfrequentie. Verschillende letters geven een significant verschil aan.

Onderzoek

In het kader van het Beschermingsplan Kwartelkoning werden in de afgelopen jaren jaarlijks alle roepende Kwartelkoningen in de uiterwaarden van de Grote Rivieren (en elders in het land) in kaart gebracht. Naast het directe belang voor beschermingsmaatregelen leveren deze gegevens ook gedetailleerd inzicht in de verspreiding van Kwartelkoningen in de uiterwaarden. Welke factoren nu precies de verspreiding bepalen was tot dusverre slecht bekend. Kennis hierover is echter nodig om de beschermingsmaatregelen tijdens het broedseizoen (zoals uitstel van maaidatum en reserveren van hooilandpercelen tot in de zomer) en andere beheersingstechnieken (bijz. het programma 'Ruimte voor de Rivier') te kunnen optimaliseren. In een gezamenlijk project van de Radboud Universiteit Nijmegen en SOVON is op drie ruimtelijke schaalniveaus gekeken naar de relaties tussen rooiplekken van Kwartelkoningen en landschapskenmerken ter plekke: op de schaal van ecotoop (landschapsecologische eenheden onderscheiden op basis van vegetatiekenmerken, bodemsamenstelling en landgebruik), individuele uiterwaarden en gehele Rijntakken (IJssel, Nederrijn/IJek en Waal). Hiërte werden de coördinaten van roepende mannetjes in 2001-07 (N = 546) ingevoerd in een geografisch informatiesysteem (GIS) en gerelateerd aan de landschapsecologische kenmerken zoals ecotooptype, overstromingsfrequentie, hoeveelheid geschikt habitat en heterogeniteit van uiterwaarden.

Voorkeurs habitat

Het ecotooptype 'uiterwaardruigte' toont de hoogste dichtheden aan rooiplekken (figuur 1). Het gaat hier om terreinen die zich kenmerken door een structureel rijke vegetatie met twee- en meerjarige ruigtekruiden (bijz. boerenvromkruid, akkerdistel en poelruif) of een structureel rijke vegetatie gedomineerd door één soort (bijz. grote brandnetel, ridderszuring en ruige grassen). Hoge dichtheden werden eveneens bereikt in verschillende typen grasland (zowel natuurlijk grasland als hooiland). Samen zijn deze ecotooptypen goed voor 69% van alle rooiplekken

in 2001-07 en ze worden hieronder verder als 'geschikte habitat' betiteld. Opvallend is dat Kwartelkoningen habitat prefereren met een lage overstromingsfrequentie, dat wil zeggen gebieden die per jaar hoog uit 20 dagen onder water staan. In deze zones is bijna driekwart van alle rooiplekken gelokaliseerd. De soort preferiert dus duidelijk drogere terreinen dan de andere rillen.

Grote en homogene uiterwaarden favoriet

Uiterwaarden waarin Kwartelkoningen in 2001-07 in minstens één jaar verschenen, waren gemiddeld groter dan uiterwaarden waar er nooit een werd gehoord. Dit kan samenhangen met de significant hogere hoeveelheid geschikte habitat in deze gebieden. Uiterwaarden die ten minste één jaar bezet waren, werden daarnaast gekenmerkt door een gemiddeld lagere dichtheid van zowel ecotoop als ecotooptypen (figuur 2). De Kwartelkoning toont dus een duidelijke voorkeur voor relatief homogene uiterwaarden met voldoende grote ecotoop, die bovendien van ongeveer gelijke omvang zijn (ofwel een hoge waarde hebben voor de zogeheten Shannon Index voor landschapsdiversiteit). Deze voorkeur delen de Kwartelkoningen overigens met hun soortgenoten die de akkers van het Groningse Oldambt bevoenen: ook die concentreren zich op grote percelen met geschikte gewassen als luzerne en wintertarwe.

IJssel uiterwaarden populair

De IJssel is op dit moment de 'Kwartelkoningrivier' bij uitstek in Nederland. Rond 2000 werden nog de meeste vogels langs de Waal gehoord, maar de laatste jaren zijn de gebieden langs de IJssel duidelijk meer in trek geraakt (figuur 3). De voorkeur voor de IJssel uiterwaarden is te verklaren doordat deze uiterwaarden gemiddeld meergeschikte habitat bevatten dan die langs Rijn en Waal. Bovendien worden de uiterwaarden langs de IJssel gekenmerkt door een relatief grote landschapshomogeniteit. In hoeverre ook de mate van bescherming een rol speelt, is op dit moment moeilijk te kwantificeren. Niet alleen loopt het beschermingsprogramma langs de IJssel drie jaar langer dan langs Rijn

Waar roepen Kwartelkoningen in het rivierengebied?

Het voorkomen van Kwartelkoningen is omgeven door geheimzinnigheid. Om erachter te komen welke landschapskenmerken de verspreiding bepalen van roepende Kwartelkoningen, hebben de

Radboud Universiteit Nijmegen en SOVON onderzoek gedaan naar de habitatselectie in de uiterwaarden. Daaruit blijkt dat de vogels specifieke eisen stellen aan hun leefomgeving en niet van natte voeten houden.

Document:

[Kwartelkoning_Sovon Nieuws 02-09.pdf](#) [1]

Auteurs:

Marije van Weperen (RU), Aafke Schipper (RU), Kees Koffijberg (SOVON) & Rob Leuven (RU)

Jaar van uitgave:

2009

Uitgever:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Publicatiemedium:

Artikel

Bron artikel:

Sovon-Nieuws

Jaargang bron:

2009

Nummer:

2

Soortgroep:

[Broedvogels](#) [2]

Publicatietaal:

Nederlands

[Disclaimer](#) [Privacyverklaring](#) [Voorwaarden](#) [Colofon](#) [Sitemap](#)

Bron-URL: <https://www.sovon.nl/nl/publicaties/waar-roepen-kwartelkoningen-het-rivierengebied>

Links

[1] https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Kwartelkoning_Sovon%20Nieuws%2002-09.pdf

[2] <https://www.sovon.nl/nl/taxonomy/term/72>

